

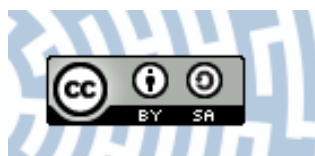

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Na Anioł Pański biją dzwony

Author: Romuald Cudak

Citation style: Cudak Romuald. (2018). Na Anioł Pański biją dzwony. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wyrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 205-207). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Na Anioł Pański biją dzwony

O cytacie

Cytat pochodzi z wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera zatytułowanego *Na Anioł Pański*, pomieszczonego w tomie *Poezje. Seria III* (1898). Utwór składa się z czterech części i przewijającego się przez tekst refrenu. *Na Anioł Pański* to typowa młodopolska liryka nastrojowa zawierająca elementy poetyckiego SYMBOLIZMU i IMPRESJONIZMU. Wszechdominujący nastrój melancholii jest budowany przez personifikację uczucia w postaci Osmętnicy, obraz wędrującej samotnej, umęczonej i zrozpaczonej duszy, przez elementy pejzażu (mrok, mgły, moczary, trzęsawiska, pola, cmentarz, grób dziewczyny, przepadająca gdzieś w głębinie morskiej zawadzająca rzeka, szare dymy ginące w pustej przestrzeni), wreszcie przez budowę utworu – regularny WIERSZ SYLABOTONICZNY, monotonne ukształtowanie rytmiczne i rymowe.

Na Anioł Pański był lirykiem niezwykle popularnym w epoce MŁODEJ POLSKI i później, niemniej jednak wyimek „*Na Anioł Pański biją dzwony*” funkcjonuje w zbiorowej pamięci nie tylko jako cytat z typowego młodopolskiego wiersza, ale także jako swoista ewokacja modlitwy, kiedy w południe słyszymy bicie kościelnych dzwonów. Przytoczony zwrot to inicjalny wers refrenu, który otwiera utwór, trzykrotnie odgranicza części i w postaci niezakończony zamyka całość:

Na Anioł Pański biją dzwony,
niech będzie Maria pozdrowiona,
niech będzie Chrystus pozdrowiony...
Na Anioł Pański biją dzwony,
w niebiosach kędyś głos ich kona...

Refren wiersza przywołuje modlitwę ANIOŁ PAŃSKI, w którą jest wplecione również *Pozdrowienie Anielskie*, modlitwa rozpoczynająca się od słów: „Zdrowaś Maryjo, łaski pełna...”, stanowiących cytat z *Nowego Testamentu* – wypowiada je archanioł Gabriel w czasie Zwiastowania.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Mów do mnie jeszcze... Za taką rozmową / tęskniłem lata*

Nawiązania

Wiersz funkcjonuje także jako **PIEŚŃ**. Muzykę do utworu napisali młodopolscy twórcy: Mieczysław Karłowicz i Władysław Żeleński.

Warto wiedzieć

- **ANIOŁ PAŃSKI** – katolicka modlitwa maryjna, której początki sięgają wieków XI–XIV. Modlący się rozważają zwiastowanie Maryi przez archanioła Gabriela i wcielenie Boga („A Słowo Ciałem się stało...”). *Anioł Pański* bywa odmawiany trzy razy dziennie: rano, wieczorem, a przede wszystkim w południe. Do modlitwy nawiązują dzwony kościelne, które dawniej informowały dodatkowo o godzinie i dawały inne znaki, np. konieczność wieczornego gaszenia ognia. Szczególnie uroczysty jest *Anioł Pański* odmawiany w niedzielne południa w Watykanie przez papieża. Zwyczaj ten został ustanowiony w XV wieku, a obecnie gromadzi na placu św. Piotra tysiące wiernych. Pierwsze słowa modlitwy to: „Anioł Pański zwiastował Pannie Maryi / I poczęła z Ducha Świętego”. Następnie wierni odmawiają *Pozdrowienie Anielskie*. Kto dodał zdania wtrącone między „zdrowaśki” (potoczne określenie modlitwy *Zdrowaś Maryjo...*) – nie wiadomo.

Motyw modlitwy *Anioł Pański* jest popularny w literaturze. Pojawia się m.in. w utworach: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Henryka Sienkiewicza, Władysława Reymonta, w poezji młodopolskiej, m.in. u Włodzimierza Perzyńskiego i Stanisława Koraba-Brzozowskiego.

- **IMPRESJONIZM** – zob. **Mów do mnie jeszcze... Za taką rozmową / tęskniłem lata*
- **MŁODA POLSKA** – zob. **A to Polska właśnie*
- **PIEŚŃ** – zob. **Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?*
- **SYMBOLIZM** – zob. **Mów do mnie jeszcze... Za taką rozmową / tęskniłem lata*
- **WIERSZ SYLABOTONICZNY** – wiersz, w którym są zachowane następujące reguły konstrukcji: 1) wersy mają jednakową liczbę sylab, 2) w każdym wersie występuje ta sama liczba akcentów, 3) wszystkie akcenty w wersach występują w tych samych miejscach. Podstawową jednostką wiersza sylabotonicznego jest stopa – sylaba akcentowana i towarzyszące jej sylaby nieakcentowane uporządkowane w określony sposób, np. stopa o układzie: sylaba akcentowana – sylaba nieakcentowana (/ _), to trochej, a o układzie: sylaba nieakcentowana – sylaba akcentowana (_ /) – jamb. Taka stopa jest ekwiwalentem stopy antycznej w metryce greckiej, w której występowały sylaby długie i krótkie.

Na Anioł Pański to wiersz sylabotoniczny o wersach dziewięciosylabowych, w których występują cztery jamby z ostatnim wyposażonym w dodatkową sylabę nieakcentowaną (hiperkataleksa): _ / _ / _ / _ / (_).

Bibliografia

Hutnikiewicz A., 2001: *Młoda Polska*. Warszawa.

Jakóbczyk J., 2001: *Kazimierz Przerwa-Tetmajer. Zbliżenia*. Katowice.

Romuald Cudak